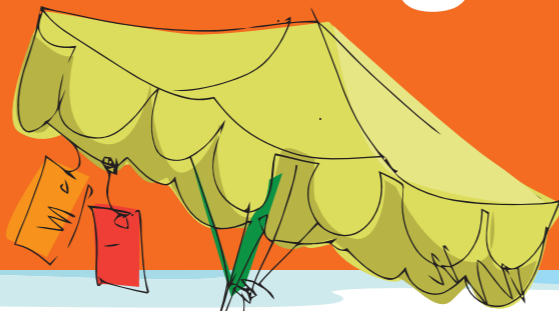

Stappen naar gedragsverandering

U wilt ongewenst gedrag veranderen in gewenst gedrag. Een gedragsanalyse levert goede aanknopingspunten voor maatregelen. Gemeente Schoon zet op een rij welke vragen u hierbij kunt doorlopen, met als testcase 'het strand'.

Het Triademodel als kapstok

Dit stappenplan is gebaseerd op het wetenschappelijke Triademodel, ontwikkeld door Theo Poiesz, hoogleraar economische psychologie. Het is een hulpmiddel om gedrag te begrijpen, voorspellen en veranderen. Het model benadert gedrag vanuit drie invalshoeken. Om te zorgen voor gewenst gedrag, moet u op alle drie de aspecten positief scoren:

- Gelegenheid
- Capaciteit
- Motivatie

Beïnvloeden van onbewust gedrag

Hoogleraar psychologie en marketing Robert Cialdini beschrijft in zijn bestseller 'Invloed' zes wetenschappelijk bewezen strategieën voor beïnvloeding van onbewust gedrag:

1. **Wederkerigheid:** als u eerst iets voor anderen doet, is de kans groot dat ze iets voor u terugdoen.
2. **Commitment en consistentie:** hebben mensen ja gezegd op een klein verzoek, dan zijn ze eerder geneigd ook ja te zeggen op een groter verzoek.
3. **Sociale bewijskracht:** als mensen moeten beslissen wat ze gaan doen, kijken ze onbewust naar wat ze denken dat de meerderheid van de mensen doet.
4. **Sympathie:** mensen zeggen graag ja tegen personen die ze kennen en/of aardig vinden.
5. **Autoriteit:** de meeste mensen doen wat mensen met autoriteit van ze vragen.
6. **Schaarste:** mensen hechten meer waarde aan wat moeilijk verkrijgbaar is.

START

1 Ongewenst gedrag

Welk gedrag wilt u voorkomen?

Dit is het gedrag dat u wilt ombuigen naar gewenst gedrag. Bijvoorbeeld: strandbezoekers laten rommel achter op het strand. Schets het probleemgedrag zo concreet mogelijk, in termen van wat je daadwerkelijk waarneemt. Bepaal daarnaast wie het gedrag vertonen. Zijn het bijvoorbeeld bezoekers van nachtelijke strandfeesten? Of gezinnen die hun picknick achterlaten?

4 Capaciteit

Zijn mensen persoonlijk in staat het gewenste gedrag te vertonen?

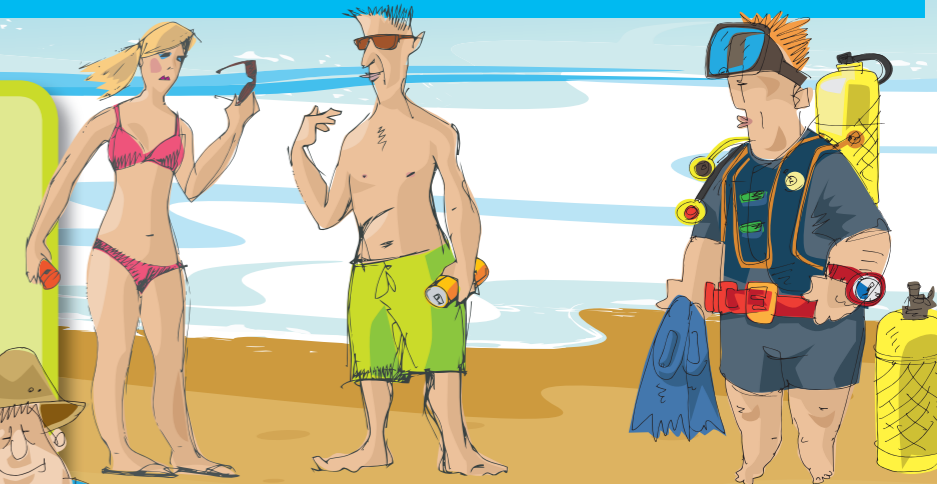
Hierbij gaat het om bijvoorbeeld persoonlijke vaardigheden en kennis. Mensen moeten snappen hoe ze het gewenste gedrag kunnen vertonen en weten wat dat is. Weten mensen wat ze geacht worden te doen met hun rommel? Kunnen ze het bij zich houden tot ze weer op de parkeerplaats, camping of thuis zijn? Mogelijke maatregel: duidelijk communiceren van wat de bedoeling is. Deel bijvoorbeeld afvalzakken uit – meteen een mooi communicatiemiddel.

5 Motivatie

Handelen de mensen bewust?

Mensen kunnen bewust kiezen voor gedrag. Bijvoorbeeld omdat ze nadenken over de beste oplossing, of omdat er emoties spelen. Zo denken sommigen misschien dat het strand toch wel wordt schoongemaakt. Of gooien jongeren afval bewust op de grond omdat het stoer is. Mogelijke maatregelen: overtuigen met goede argumenten, zoals gevaar voor dieren of kleine kinderen. Goed gedrag belonen, bijvoorbeeld door retourpremies. Of slecht gedrag ontmoedigen met bijvoorbeeld boetes.

2 Gewenst gedrag

Hoe wilt u dat mensen zich wel gedragen?

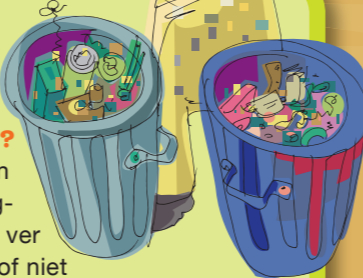
Belangrijk is te focussen op wat u wilt dat deze mensen wél doen. Bijvoorbeeld dat ze afval in de afvalbak gooien of bij zich houden. En dat ouders luiers in de afvalbak gooien of meenemen. Ook hier geldt weer: zo concreet mogelijk.

3 Gelegenheid

Zijn er belemmeringen om het gewenste gedrag te vertonen?

Met andere woorden: er moeten geen belemmerende omstandigheden zijn. Zoals bakken die te ver weg staan, te vol zijn, vies zijn of niet te vinden. Ga na of het gebrek aan gelegenheid een rol speelt in het ongewenste gedrag. Mogelijke maatregelen: plaats extra bakken.

6 Motivatie

Of handelen de mensen onbewust?

Soms doen mensen dingen uit gewoonte. Of omdat anderen het ook doen. Het is dan geen bewuste keuze. Robert Cialdini beschrijft zes wetenschappelijk bewezen beïnvloedingsstrategieën (zie kader). U kunt bijvoorbeeld appelleren aan het feit dat de meeste mensen zich aan de regels houden met een bord 'de meeste mensen doen hun afval na het strandbezoek in de afvalbak'. Of een gastheer bij de strandopgang zetten die mensen vraagt hun handtekening te plaatsen voor een schoon strand en een schone zee.

KLAAR ?

U weet nu op welke gedragsaspecten u positief scoort en op welke negatief. De maatregelen kunt u toespitsen op de aspecten waarop u negatief scoort. Uiteraard werkt dit niet alleen op het strand, maar ook in woonwijken, winkelcentra enzovoort. Wilt u meer weten? Op onze website vindt u een uitgebreid stappenplan voor gedragsverandering. Zoekt u advies of ondersteuning bij het bepalen van maatregelen? Gemeente Schoon combineert inhoudelijke en praktijkkennis met wetenschappelijke inzichten. Neem contact op met Addie Weenk: addie.weenk@rws.nl.

